
ДИГИТАЛИЗАЦИЈА У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ: СЛУЧАЈ ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ НА УНИВЕРЗИТЕТИМА У ТИРАНИ И БЕОГРАДУ**

УДК 004.3:378(497.11)

004.3:378(496.5)

<https://doi.org/10.22182/ajp.1822022.3>

Прегледни рад

*Љиљана Коларски**

Институт за политичке студије, Београд

Сажетак

Синергија технологије и пандемије вируса COVID-19 несумњиво је променила образовне системе, убрзавајући дискусију о усвајању дигиталне технологије у високом образовању. Албанија и Србија су међу државама које су препознале значај дигитализације у високом образовању и које настоје да путем одређених стратегија унапреде њену интеграцију на универзитетима. Поред примене стратегија, важно је истаћи да је развијање дигиталних вештина свих оних који су укључени у област високог образовања један од важних предуслова неопходних за њену успешну имплементацију. То даље значи да су студенти, али и професори, примарни корисници дигиталних технологија у учењу. Имајући то у

** Овај чланак је настао као резултат истраживања у оквиру пројекта „Regional Youth Leadership Mobility Programme” а који су организовали Центар за образовне политике из Републике Србије и Центар за иновације и развој Републике Албаније.

* Имејл адреса: ljiljana.kolarski11@gmail.com

виду, спроведено је истраживање међу студентима пет државних факултета Универзитета у Тирани и Београду са циљем да се испита перцепција студената о дигитализацији и тренутно стање дигитализације у одабраним високошколским установама. Резултати истраживања су показали да више од половине студената има проблем са разумевањем дигитализације и истовремено сматра да њихови факултети треба да унапреде дигиталну инфраструктуру али и да је неопходно спровести обуке за унапређење дигиталних вештина како студената тако и свих укључених у област високог образовања.

Кључне речи: дигитализације, дигитално образовање, високо образовање, факултети, Универзитет у Тирани, Универзитет у Београду.

УВОД

Образовни систем представља један од најважнијих показатеља степена развоја друштва, док компатибилност са тржиштем рада додатно указује на његов квалитет и степен развоја. Како би се одржало континуирано унапређење квалитета образовања неопходно је пратити стандарде и прихватити иновације. Последњих деценија дигитализација је идентификована као значајан процес који води ка унапређењу образовања. Интеграција дигиталних технологија у образовању препозната је као иновативни корак ка њеном свеобухватнијем и бржем развоју те стога и заузима приоритетно место у образовним стратешким документима. Прихватање дигитализације као важног и неопходног елемента модернизације се посебно препознаје у домену високог образовања које је у најближем додиру са конкретним образовним профилима и тржиштем рада.

Према званичним образовним стратегијама Албаније и Србије, дигитализација се сматра високим приоритетом у сектору образовања, али упркос својој популарности и значају, концепт дигитализације неретко остаје погрешно схваћен и замагљен услед одсуства концизно утврђених дефиниција. Из тог разлога,

у раду ће се указати на значај дефинисања дигитализације и дати њена дефиниција, као и појмова са којима се неретко поистовећује. Следствено томе, анализираће се најважнији документи из области високог образовања и дигитализације у Албанији и Србији, ради увида у тренутно стање и степен имплементације истих. Напоследку, као конкретан допринос истраживања дигитализације у високом образовању, спроведена је квантитативна метода истраживања путем упитника намењених студентима пет државних факултета Универзитета у Тирани и Универзитета у Београду са циљем испитивања њиховог знања и степена задовољства дигитализацијом на матичним факултетима.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ – ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ

Како је у уводу истакнуто, дигитализација несумњиво означава процес који је доста промовисан последњих деценија али остаје нејасно шта она конкретно означава. Из тог разлога, у овом делу рада ће се укратко објаснити шта је дигитализација како би се разумела њена улога и значај у високом образовању. Додатно, биће објашњени и појмови који су јој слични, попут дигитизације и дигиталне трансформације, који се често сматрају за синониме иако имају потпуно различито значење.

Дакле, дигитизација је основа свих дигиталних процеса и представља промену из аналогног у дигитално. Она је конекција између физичког света и софтвера, тј. креира дигиталну презентацију физичких објеката (Sen Gupta 2020). Један од најједноставнијих примера дигитизације јесте уколико папир, на којем је нешто написано, скенирамо и од тога направимо дигитални документ који може да се обрађује, шаље и друго. Како је појмовно одређење од велике важности за разумевање и разликовање, значајно је поменути да се поред речи дигитизација, као директан превод од енглеске речи *digitization*, користи и реч информатизација са истим значењем (Роров 2017).

С друге стране, дигитализација је комплекснији процес од дигитизације те постоји мноштво дефиниција које је дефинишу из различитих аспеката. У раду ће се настојати пружању једноставне дефиниције како би се разумела њена суштина а потом и улога у високом образовању. Најопштије дефинисање дигитализације

означава је као процес коришћења дигиталних технологија у сврху промена процеса. Дигитализација се односи на омогућавање или побољшање процеса коришћењем дигиталних технологија и дигитализованих података (Sen Gupta 2020). Дакле, дигитализација представља употребу постојећих технологија и информација за побољшање или замену пословних процеса, стварање профита и стварање окружења за дигитално пословање у коме информација има централну улогу (Роров 2017). Идентична дефиниција се налази и у познатом Гартнер речнику за технологију (*Gartner Glossary*), у којем дигитализација означава коришћење дигиталних технологија за промену пословног модела и пружање нових могућности за приход и стварање вредности; то је процес преласка на дигитално пословање (Gartner n.d.). Као што је приметно, наведене дефиниције препознају дигитализацију као процес који олакшава, убрзава и унапређује област у којој се спроводи и која трансформише употребу информација. С друге стране поједине дефиниције посебно истичу предност дигитализације за пословање кроз нове могућности за стварање прихода. Као најједноставнији пример дигитализације може се навести употреба Гугл драјва (*Google Drive*) за чување и дељење докумената или коришћење неке платформе за интерну пословну комуникацију (Роров 2017). На крају, у циљу подробније разумевања дигитализације укратко ће се представити и појам дигиталне трансформације.

Дигитална трансформација (*Digital transformation-DX*) је најсвеобухватнији појам, који се односи на коришћење дигиталних технологија ради корених промена у друштву и пословању. Другим речима, она се односи на усвајање иновативне технологије за повећање продуктивности, стварања вредности и друштвеног благостања (Ebert and Duarte 2018). Кроз употребу дигиталних технологија дигитална трансформација трасира пут потпуно новом начину пословања. Додатно, означава се као утицај проузрокован процесом дигитализације и односи се на социјални утицај дигитализације. Може се закључити да је дигитизација оријентисана на информације, дигитализација на промену процеса, а дигитална трансформација на промену пословања.

Након наведеног прегледа и појмовног одређења дигитизације (информатизације), дигитализације и дигиталне трансформације неопходно је указати значај повезивања наведених процеса у област образовања, односно њихову интеграцију у образовање. Комбинација

наведених процеса у образовању назива се дигитално образовање. Дигитално образовање (*e-learning*) или технологијом унапређено образовање (*Technology Enhanced Learning-TEL*) се дефинише као иновативно коришћење дигиталних алата (рачунара, софтвера, итд.) и технологије у предавању и учењу (*Institute for Academic Development n.d.*). Оно такође представља специфичну област која има улогу у стицању знања, компетенција, навика и вештина, нарочито у области перманентног образовања, а такође је препознато и као област која има потенцијал да унапреди квалитет образовања и обуке (Министарство просвете, науке и технолошког развоја). Иновативност и унапређење образовања кроз употребу технологије огледа се првенствено у флексибилности што значи да је учење могуће са било које локације уз употребу рачунара. Студенти и професори не морају нужно да буду на истом месту што значајно може да олакша предавање и учење. Од значаја је нагласити да се дигитално образовање често поистовећује са онлајн образовањем, међутим оно представља много шири појам од онлајн образовања те је онлајн образовање само један вид дигиталног образовања базиран на коришћењу интернета.

ПРАВНИ ОКВИР И ДИГИТАЛИЗАЦИЈА У ОБРАЗОВАЊУ

Према Стратегији развоја и образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године дигитално образовање се односи на две различите али комплементарне области образовне политике: једна обухвата мере усмерене на дигиталне компетенције наставника и ученика, док друга обухвата педагошку примену дигиталних технологија у циљу унапређивања квалитета наставе и учења (Стратегија развоја и образовања и васпитања у Републици Србији 2020).

С друге стране, Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. године до 2024. године уопште не помиње дигитално образовање као један од приоритета. Истичу се термини попут дигиталног друштва, дигиталног тржишта, дигиталне економије али дигитално образовање је изостављено. Оно је само поменуто, међутим, није детаљније обрађено (Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020 године до 2024. године). Идентична ситуација је и у Стратегији развоја

информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. године до 2026. године у којој се помиње е-образовање и спроведене или покренуте иницијативе за његово унапређење у домену доуниверзитетског образовања (Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. године до 2026. године). Развој дигиталног образовања и дигиталних вештина код студената се не помиње ни у Националној стратегији за младе за период од 2015. године до 2025. године (Национална стратегија за младе за период од 2015. године до 2025. године). Напоследку, ни најзначајнији правни акт који уређује област високог образовања, Закон о високом образовању, не садржи одредбе које се тичу дигиталног образовања (Закон о високом образовању, ЗВО).

Правни оквир у области високог образовања Републике Албаније се не разликује много од оног који се спроводи у нашој држави. Закон о високом образовању у Републици Албанији не садржи ниједан члан који помиње дигитално образовање нити дигиталне вештине (Law on Higher Education and Scientific Research in Higher Education Institutions in the Republic of Albania). Ни Национална стратегија образовања од 2021. до 2026. године не помиње дигитално образовање или дигитализацију у високом образовању, осим да постоји нацрт опсежног плана (који још увек није објављен) за развој дигиталне инфраструктуре у периоду од 2020. до 2025. године (Strategjia kombetare e arsimit 2021-2026). У стратегији „Дигитална Албанија 2015-2020” истиче се да је инвестирање у дигитално образовање, посебно у дигиталну опрему и курикулум, од великог значаја те да се због тога подржавају све иницијативе које воде ка унапређењу образовних програма (Cross-cutting Strategy Digital Agenda of Albania 2015-2020).

С друге стране, у извештају о дигиталној агенди у Албанији, које су спровеле невладине организације, указано је више пажње дигитализацији у образовању. Наводи се да је један од стратешких циљева повећано коришћење технологија у образовању у циљу оспособљавања младих за тржиште рада. Међутим, дигитализација у образовању се помиње уопштено или у преуниверзитетском образовању, док је дигитализација у високом образовању изостављена.

Чињеница да правни оквир Србије и Албаније, који се тиче образовања и дигитализације, изоставља да их повеже, указује да дигитализација можда није довољно познат и развијен процес. Јасно је доноси многе предности и изазове у образовању што захтева

стратегички одговор на то како је имплементирати у високом образовању. Међутим, одговор на, до сада, недовољно разрађену област дигитализације у високом образовању може се пронаћи у чињеници да универзитети у Албанији и Србији поседују слободу и аутономију у организацији и начину рада. На тај начин, одговорност се приписује универзитетима, односно, њиховим капацитетима, пре свега дигиталној инфраструктура, и заинтересованости академског руководства да заиста унесу новине у свој рад. Међутим, Министарства образовања, као државне институције које имају највише ингеренције у обе државе у области образовања, би могле да спроведу иницијативе о промоцији и унапређењу дигитализације у области високог образовања кроз разне пројектне активности са факултетима. На тај начин, указала би се подршка факултетима а кроз потенцијално креирање буџета за област дигитализације на факултетима обезбедила новчана средства за нову дигиталну инфраструктуру и обуке.

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА КАО НЕПОЗНАНИЦА

Имајући у виду да је примарни фокус овог рада испитивање перцепције студената о дигитализацији на њиховим матичним факултетима, спроведено је истраживање путем анкете упућено студентима на пет државних факултета Универзитета у Тирани и Београду. Анкету је попунио укупно 71 студент (40 из Албаније и 31 из Србије) са Факултета политичких наука, Факултета организационих наука, Учитељског факултета, Економског факултета и Филозофског факултета. Студенти из Албаније, који су учествовали у истраживању похађају Факултет друштвених наука (Fakulteti i Shkencave Sociale), Правни факултет (Fakulteti i Drejtësisë), Факултет за историју и филозофију (Fakulteti për Histori dhe Filozofi), Економски факултет (Fakulteti Ekonomik) и Факултет за европске студије (Fakulteti për Studime Evropiane).

У наставку рада представиће се табеларни приказ питања и одговора студената процентуално изражених на Универзитетима у Тирани и Београду, након чега ће уследити детаљна анализа одговора.

Табела 1: Перцепција студената о дигитализацији на њиховим матичним факултетима

	ПИТАЊА	Студенти на Универзитету у Тирани	Студенти на Универзитету у Београду
1.	Да ли сте упознати са концептом дигитализације и шта она подразумева?	У потпуности 20% Делимично 75% Нимало 5%	У потпуности 35,5% Делимично 64,5% Нимало /
2.	Да ли мислите да дигитални алати (софтвери, апликације) могу бити од помоћи за учење?	У потпуности 75% Делимично 25% Нимало /	У потпуности 74,2% Делимично 22,6% Нимало 3,2%
3.	Колико често користите дигиталне алате као средство учења?	Увек/веома често 70% Делимично 30% Скоро никад /	Увек/веома често 58,1% Делимично 38,7% Скоро никад 3,2%
4.	Које дигиталне алате на свом факултету користите за учење?	Лаптоп 16,7% Рачунар 5,6% Телефон 2,8%	Zoom 49% MS Teams 51%
5.	Да ли сте претходно прошли обуку за коришћење тих дигиталних алата на свом факултету?	Да 2,5% Делимично 25% Не 72,5%	Да 9,7% Делимично 38,7% Не 51,6%
6.	Да ли на вашем факултету постоји дигитални алат платформа који вам помажу око администрације (издавање онлајн сертификата, листа положених испита, потврда о просечној оцени итд.)?	Да 20% Не 80%	Да 90% Не 10%

7.	Дигиталне алате на факултету користите да:	Комуницирате са колегама 37,5% Комуницирате са професорима 50% Комуницирате са административним особљем 12,5%	Комуницирате са колегама 41,4 % Комуницирате са професорима 48,3% Комуницирате са административним особљем 10,3%
8.	Да ли мислите да дигитализација може унапредити квалитет образовања?	У потпуности 45% Делимично 55% Нимало /	У потпуности 54,8% Делимично 41,9% Нимало 3,2%

Извор: обрада аутора

У табели је приказано осам питања која су била саставни део истраживања намењени студентима као и њихови одговори који ће у даљем тексту бити образложени. Значајно је напоменути да је поред осам наведених питања остављен простор за додатне коментаре у којима су студенти изнели своје мишљење и сугестије о дигитализацији на њиховим факултетима.

Упитник је започет питањем „Да ли сте упознати са концептом дигитализације и шта она подразумева?“ како би се првобитно испитало знање студената о дигитализацији уопште, а које је нужно за разумевање дигитализације и у високом образовању. Упркос чињеници да је појам дигитализације често присутан у медијима и да се говори о њеној имплементацији у образовању, резултати истраживања показују да студенти из Албаније, али и Србије, ипак нису најбоље упознати са њеним значењем. Чак 75% студената са Универзитета у Тирани и 64,5% студената са Универзитету у Београду је навело да је делимично упознато са појмом дигитализације. Одговори студената јасно указују да, иако су студенти најизложенији употреби дигиталних алата, заиста постоји потреба да се додатно информишу о дигитализацији и њеној практичнијој употреби. Јасно разумевање дигитализације, њене улоге и значаја уопштено, а посебно у образовању, главни су предуслов за олакшану употребу и унапређење области у којој се примењује.

Иако нису детаљно упознати са дигитализацијом, студенти из обе државе су имали идентичне резултате када је у питању значај употребе дигиталних алата у учењу. 75% студената на Универзитету у Тирани и 74,2% студената на Универзитету у Београду сматра

да дигитални алати могу бити од помоћи приликом учења, што се може приписати њиховом учесталом употребом дигиталних уређаја (телефон, лаптоп, таблет, рачунар, смарт сатови итд.) и различитих дигиталних алата. Такође, резултат је разумљив из још једног разлога: студенти често самоиницијативно похађају одређене курсеве из области које их интересују те се на тај начин упознају са предностима учење уз помоћ дигиталних алата.

На питање о учесталости употребе дигиталних алата приликом учења, студенти на Универзитету у Тирани су активнији у коришћењу истих од својих колега из Београда. Процент од 70% може да се сматра добрим резултатом с обзиром на недовољно познавање дигитализације. С друге стране, 58,1% студената на Универзитету у Београду је навело да увек или веома често користи дигиталне алате приликом учења, док је такође проценат оних који их делимично користе виши (38,7%) него код колега на Универзитету у Тирани (30%). Чак је и проценат студената који никада не користе дигиталне алате приликом учења на Универзитету у Београду већи (3,2%) у односу на студенте из Тиране (0%). Последња два резултата могу да се окарактеришу као већа приврженост традиционалном начину учења који је дубоко укоревен али и недостатку постепене промоције и употребе дигиталних алата у настави од стране наставног особља.

Четврто питање у овом упитнику пружило је занимљиве одговоре. Пре него што се анализира наредно питање за сходно је укратко објаснити шта представљају дигитални алати како би се разумели и добијени резултати. Дигитални алати су сви они апликациони софтвери (програми, сајтови, или онлајн ресурси) који омогућавају кориснику да лакше изврши задатке у областима пословања, образовања, итд. (LifeBytes 2022). Наиме, питање „Које дигиталне алате користите на свом факултету за учење?“ студенти на Универзитету у Тирани су у својим одговорима дигиталне алате перципирали као уређаје, те су истакли да најчешће користе лаптоп, затим рачунар и на крају телефон. С друге стране, студенти на Универзитету у Београду су навели апликације и то пре свега Мајкрософт Тимс (MS Teams) (51%) и Зум (ZOOM) (49%). Одговори студената из Тиране су збуњујући јер су они у односу на колеге из Београда склонили употреби дигиталних алата, али су их овде препознали као уређаје. Упитник је био преведен на албански језик, тако да се језичка баријера не може узети као објашњење ове контрадикторности. Висок проценат српских студената који

користе дигиталне алате перципира се као прихватљив али оставља много простора за повећање броја студента који их користе као и разноврсности дигиталних алата који су на располагању студентима за учење.

Употреба дигиталних алата захтева барем базична знања из технологије како би се користила за успешно обављање неког задатка. Међутим, у зависности од степена захтевности дигиталних алата мењају се и знања/вештине које су потребни за њихову употребу. Свакако да данас постоји мноштво онлајн туторијала помоћу којих је могуће да особа сама научи како да употребљава одређене дигиталне алате. Поједини, пак, могу захтевати обуку од стране стручњака или искуснијег корисника. Када се ради о обуци студената за употребу дигиталних алата на њиховим матичним факултетима, резултати нису обећавајући. Студенти на Универзитету у Тирани, њих чак 72,5%, је одговорило да нису добили било какву обуку за употребу дигиталних алата, 25% је одговорило да је делимично добило обуку док је свега 2.5% добило обуку. Сходно резултатима, студенти на Универзитету у Београду налазе се у мало бољој ситуацији. Мањи проценат студената, 51,6%, је одговорио да није добио било какву обуку за употребу дигиталних алата, 38,7% да је делимично добило обуку, а 9,7% да је прошло кроз обуку употребе дигиталних алата. Као што је и претходно наведено, студенти су више изложени употребни дигиталних уређаја и дигиталних алата, но то не би требало да представља изговор о неспровођењу обуке за коришћење дигиталних алата на њиховим матичним факултетима што уједно доказују и резултати истраживања. Дигитални алати које студенти користе самоиницијативно се могу разликовати од оних који се користе на факултету те се подразумевање њиховог знања о употреби дигиталних алата на факултету може сматрати пропустом. Додатно, важност обуке се подједнако односи и на студенте и на наставно особље јер неусаглашеност нивоа знања у руковању може да успори целокупни процес предавања и учења.

Како дигитализација подразумева употребу дигиталних алата у унапређењу неког процеса, тако се на факултетима односи на употребу дигиталних алата у учењу али и на административне послове који су на располагању студентима. На питање „Да ли на вашем факултету постоје дигитални алати који вам помажу око администрације (издавање онлајн сертификата, листа положених испита, потврда о просечној оцени)?”, које је било отвореног типа,

већина студената на Универзитету у Београду је навела у одговорима да постоји платформа е-студент која се користи за пријаву испита, увид у предмете, испите, испитне рокове, статус плаћања, али да се издавање потврда и докумената и даље може добити искључиво традиционалним путем, тј. одласком у студентску службу. Студенти на Универзитету у Тирани су навели да такве платформе на њиховим матичним факултетима не постоје или су постојале али су угашене или претворене у веб странице које нису функционалне. Наведени одговори указују да је сегмент дигитализације у администрацији још један аспект на факултетима који је у озбиљном заостатку због чега је неопходно разматрање креирања и активне употребе платформе за административне послове.

На питање „Дигиталне алате на факултету најчешће користе за комуникацију са професорима, колегама или административним особљем” студенти са оба Универзитета су одговорила да дигиталне алате најчешће користе за комуникацију са професорима (50% на Универзитету у Тирани и 48,3% на Универзитету у Београду), потом са колегама (37,5% и 41,4%) и најређе са административним особљем (12,5% и 10,3%). Наведени проценти показују да се услед најчешће комуникације са професори и највише користе дигитални алати, док, услед недостатка разрађене дигиталне платформе за административне послове, студенти нису у могућности да користе дигиталне алате.

Последње питање у упитнику односило се на мишљење студената о употреби дигитализације у унапређењу квалитета образовања. Студенти на Универзитету у Тирани били су мало мање оптимистични у односу на српске колеге, њих 45% је одговорило да сматра да дигитализација може у потпуности да унапреди квалитет образовања, док је то учинило 54,8% студената на Универзитету у Београду, 55% студената из Албаније сматра да је то могуће делимично док нико није дао негативан одговор. Насупрот њима, значајно мањи проценат студената београдског Универзитета, 41,9% сматра да дигитализација може делимично да унапреди док је било 3,2% студената који сматрају дигитализација не може никако да унапреди квалитет образовања. Овакви резултати, а надасве висок проценат скептицизма код студената о унапређењу квалитета образовања кроз процес дигитализације, се могу приписати управо недовољном познавању процеса дигитализације и одсуства обуке.

На крају упитника остављен је простор за додатне коментаре студената како би се добио увид у њихове потребе и размишљања о дигитализацији која питања нису обухватила. Код студената на Универзитету у Београду приметна су два одговора: први, да су истакли да је дигитализација важна и да је треба више промовисати и применити; друго, да су обуке о употреби дигиталних алата како за студента тако и за професоре кључни за успешно спровођење дигитализације на факултетима. Студенти на Универзитету у Тирани су такође додатно истакли значај дигитализације и обуке, али и унапређење дигиталне инфраструктуре на факултетима која је у веома лошем и застарелом стању.

Наведени резултати истраживања указују да је дигитализација међу студентима перципирана као веома значајан процес али и да постоји много мањкавости ка њеној потпуној имплементацији у области високог образовања. Међу најчешћим изазовима се истичу непостојећа или застарела дигитална инфраструктура, непостојање обуке за употребу дигиталних алата, и сл., које је неопходно детаљније размотрити у циљу коришћења свих бенефита које дигитализација може да омогући.

ЗАКЉУЧАК

Образовање, као један од стожера успешног друштва, захтева константно улагање и унапређење. Данас, а посебно након врхунца пандемија вируса COVID-19 постало је јасно колики је значај дигитализације као иновативног процеса у образовању. Добро развијена дигитална инфраструктура и познавање употребе дигиталних алата сматрају се предусловима за образовање које је квалитетно, и које успешно одговара на изазове и потребе тржишта рада. Како би се стекао увид у тренутни ниво дигитализације, а надасве перцепција студената о дигитализацији у Албанији и Србији, спроведено је истраживање међу студентима пет државних факултета Универзитета у Тирани и Универзитета у Београду.

Сходно резултатима истраживања, овај рад истиче да је неопходно уложити већи напор ка промоцији и успешној имплементацији дигитализације на факултетима. То се односи на употпуњавање правног оквира Албаније и Србије, пре свега на законе о високом образовању и стратегије за високо образовање и младе јер ни један од наведених докумената не наводи и/или не разрађује

дигитализацију у високом образовању. Поред тога, слобода у раду и истраживању и аутономија, коју уживају универзитети, оставља имплементацију дигитализације сходно дигиталним капацитетима универзитета и заинтересованости универзитетског руководства за исто. Приметно је да не постоје иницијативе Министарства просвете у обе државе ка спровођењу заједничких пројеката са факултетима у овој области као ни посебан буџет за обезбеђење дигиталних уређаја или организовање обука за употребу дигиталних алата.

Додатно, може се закључити да, иако висок проценат студената на оба универзитета користи дигиталне алате приликом учења, студенти нису довољно упознати са појмом дигитализације што води ка скептицизму када је у питању значај дигитализације у унапређењу квалитета образовања. На крају, непостојање/застарела дигитална инфраструктура, тј. дигитални уређаји који не могу да подрже актуелне програме и непостојање обука за употребу дигиталних алата, како студената тако и академског и административног особаља, успоравају успешно спровођење дигитализације на факултетима.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Ebert, Christof, and Carlos Henrique C. Duarte. 2018. "Digital Transformation." *Software Technology*. Last access July 1, 2022. https://www.researchgate.net/profile/Carlos-Henrique-Duarte-2/publication/326241618_Digital_Transformation/links/5b4d14f3aca27217ff9b05e4/Digital-Transformation.pdf.
- Gartner. N.d. "Digitalization." *Gartner Glossary*. Last access June 24, 2022. <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitalization>.
- Institute for Academic Development. N.d. "What is digital education?" *The University of Edinburgh*. Last access July 1, 2022. <https://www.ed.ac.uk/institute-academic-development/learning-teaching/staff/digital-ed/what-is-digital-education>.
- Law on Higher Education and Scientific Research in Higher Education Institutions in the Republic of Albania, no. 80/2015. Last access July 1, 2022. https://ascal.al/media/documents/legislacioni/Law%20no.%2080_2015.pdf.
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. N.d. „Digitalno i onlajn učenje.” *Vlada Republike Srbije*. Poslednji pristup 02. jul 2022. <https://omk-obrazovanje.gov.rs/omk-u-srbiji/digitalno-i-onlajn-ucenje/>.

- Ministry of Education, Sport and Youth. "National Strategy of Education 2021-2026." Accessed June 5, 2022. <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2021/05/Draft-Strategjia-per-Arsimin-2021-2026.pdf>.
- Ministry of Innovation and Public Administration. "Cross-cutting strategy Digital Agenda of Albania 2015-2020." Accessed June 3, 2022. https://akshi.gov.al/wp-content/uploads/2018/03/Digital_Agenda_Strategy_2015_-_2020.pdf.
- Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. godine do 2025. godine, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 50/11.
- Popov, Vanja. 2017. "Informatizacija, digitalizacija i digitalna transformacija — u čemu su razlike?" *Startit*. Last access June 30, 2022. <https://startit.rs/informatizacija-digitalizacija-i-digitalna-transformacija-u-cemu-su-razlike/>.
- Sen Gupta, Mark. 2020. "What is Digitization, Digitalization, and Digital Transformation?" *ARC Advisory Group*. Last access June 29, 2022. <https://www.arcweb.com/blog/what-digitization-digitalization-digital-transformation>.
- Strategija razvoja digitalnih veština u Republici Srbiji za period od 2020. do 2024. godine, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 21/20.
- Strategija razvoja informacionog društva i informacione bezbednosti u Republici Srbiji za period od 2021. godine do 2026. godine, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 30/18.
- Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine, „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 30/18.
- Zakon o visokom obrazovanju [ZVO], „Službeni glasnik Republike Srbije”, br. br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - dr. zakon, 67/2019, 6/2020 - dr. zakoni, 11/2021 - autentično tumačenje, 67/2021 i 67/2021 - dr. zakon.
- HA tehnologija. 2022. „Šta su digitalni alati?" *LifeBytes*. Poslednji pristup 25. jul 2022. <https://vidabytes.com/bs/que-son-las-herramientas-digitales/>.

Ljiljana Kolarski

**DIGITALIZATION IN
HIGHER EDUCATION: THE
CASE OF DIGITALIZATION
AT THE UNIVERSITIES IN
TIRANA AND BELGRADE**

Resume

The convergence of technology and the COVID-19 virus pandemic has undoubtedly altered educational systems, hastening the debate over the use of digital technology in higher education. Albania and Serbia are among the countries that have recognized the importance of digitization in higher education and are striving to improve its integration at universities through certain strategies. In addition to the implementation of strategies, it is important to point out that the development of digital skills of all those involved in the field of higher education is one of the important prerequisites necessary for its successful implementation. This further means that students, as well as professors, are the primary users of digital technologies in learning. A survey was conducted among students of five state faculties of the University of Tirana and Belgrade with the aim of examining students' perception of digitization and the current state of digitization in selected higher education institutions. The results of the research showed that more than half of the students have a problem with understanding digitization and, at the same time, believe that their faculties should improve the digital infrastructure and that it is necessary to conduct training to improve the digital skills of both students and everyone involved in the field of higher education.

Keywords: digitalization, digital education, higher education, faculties, University of Belgrade, University of Tirana.

* Овај рад је примљен 04. новембра 2022. године, а прихваћен на састанку Редакције 22. децембра 2022. године.